

Цілі навчання – провідний компонент проектування диференційованого підходу до навчання майбутніх учителів іноземної мови

Інтеграція України до світового освітнього простору передбачає модернізацію системи вищої освіти, орієнтовану на тенденцію розвитку вищої освіти розвинених країн та основні критерії, визначені Болонською декларацією. Означена модернізація має бути орієнтована на розвиток та набуття системою вищої освіти в Україні нових якісних ознак, що мають сприяти посиленню конкурентної спроможності майбутніх фахівців на ринку Європейської системи освіти.

Процес світової інтеграції вимагає наявності ґрунтовних знань з іноземної мови у спеціаліста будь-якого профілю. Фундамент цих знань повинен бути закладений ще в школі, і саме від того, як буде організовано процес навчання у вищій школі, наскільки професійно грамотними та кваліфікованими будуть випускники, потенційні молоді учителі, буде залежати якість знань, що їх вони передадуть своїм майбутнім учням. Це зумовлює потребу підвищення якості підготовки майбутніх учителів іноземної мови шляхом створення сучасних гуманістичних технологій освіти, що будуть максимально враховувати індивідуальні інтереси і здібності кожного студента і сприятимуть їх всебічному розвитку та висуває на перший план проблему технології проектування диференційованого підходу до навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах.

Структура технології проектування диференційованого підходу до навчального процесу у ВНЗ вимагає наявності чітко окреслених цілей і задач, що зможуть пов'язати між собою основні компоненти визначеного процесу, а саме: зміст, методи, організаційні форми і контроль

результатів. Тому вивчення категорії «ціль і цілепокладання» набуває особливої актуальності.

Реальному досягненню будь-якого результату передуює свідомий образ майбутнього наслідку, тобто цілі. В основі формування цілі лежить двостороннє віддзеркалення дійсності. З внутрішньої сторони вона є відображенням потреби суб'єкта, а з зовнішньої – реальних можливостей об'єктивного світу. Розуміння і визначення цілі є не тільки обов'язковою передумовою процесу проектування, але й неодмінною складовою існування будь-якої організації діяльності. В зв'язку з цим, необхідно чітко **розмежувати** трактування поняття «ціль» саме для процесу педагогічного проектування.

У науковій літературі питання постановки цілі розглядається в трьох аспектах, які диференціюють в залежності від специфіки діяльності:

- це усвідомлений образ майбутніх результатів ;
- передбачення майбутніх корисних для організму результатів;
- формальний опис кінцевих ситуацій, що задаються будь-якій системі [4:68].

Під кутом зору педагогіки поняття «ціль» розглядається в першому значенні і визначається з позиції навчання. Навчання як цілеспрямований процес є складною системою, в основу якої покладено два структурних компоненти: викладання і навчання, що взаємодіють для досягнення результату відповідно до визначеної цілі. Ціль навчання розуміють як ідеальну модель бажаного результату засвоєння змісту освіти, до якого прагнуть у процесі спеціально організованої системи послідовної взаємодії ті, хто навчає, і ті, що навчаються (викладачі і студенти) [1:4].

Для педагога ціль починається із визначення вимог, що пред'являє програма до курсу навчання учителя іноземної мови і визначенні стратегій цілепокладання, що потребує від викладача уміння виражати

цілі в задачах діяльності студента, співвідносити їх з конкретними умовами і засобами навчання.

Для студента ціль починається з аналізу курсу навчання, з послідовною асоціацією власних потреб з цілями освітньої програми.

Процес цілепокладання поділяється на два етапи: виникнення і конкретизацію [3:55] і має такі складові:

- цілеформування – сюди відносять оцінку потреб, умов, можливостей, а також вибір об'єкту і предмету цілі;

- цілеутворення – формування усвідомленої цілі, вибір засобів для її досягнення;

- цілереалізація – передбачений результат не обов'язково може бути досягнутий так як після здійснення діяльності можлива зміна функціонального стану проекту. Дані зміни О.К.Тихомиров називає «внутрішнім результатом предметної дії», що виступає побічним продуктом. Це вимагає оцінки і корекції результатів цілеутворення щодо можливості їх досягнення.

Цілеформування здійснюється на рівні теоретичного дослідження кваліфікаційних вимог до майбутнього спеціаліста. Наступні етапи відбуваються на рівні навчального процесу і мають досягати загальної цілі освіти.

Оскільки процес навчання є взаємодією викладача і студента, то цілі мають бути усвідомлено визначені не тільки викладачем але й майбутнім спеціалістом. Гриньова М. В. зазначає: „Потрібно, щоб учні вчилися усвідомлювати мету своїх дій і співвідносили їх з мотивами навчальної діяльності, в яку ці дії включені” [2:31].

Зважаючи на те, що однією з специфічних особливостей розвитку психіки людини є засвоєння досвіду, представлене в процесі формування індивідуальних цілей діяльності [4:73], цілі навчання майбутнього фахівця не можна формувати без врахування індивідуальних потреб окремої особистості. Це в значній мірі розширює діапазон цілей за

ступенем їх конкретизації: від загальних цілей, наприклад підготовка учителя будь-якої спеціальності, до конкретних цілей даної спеціальності, навчального предмету, змістового модуля чи теми. Схематично систему цілей навчання майбутніх учителів іноземної мови можна проілюструвати таким чином: (Рис. 1).

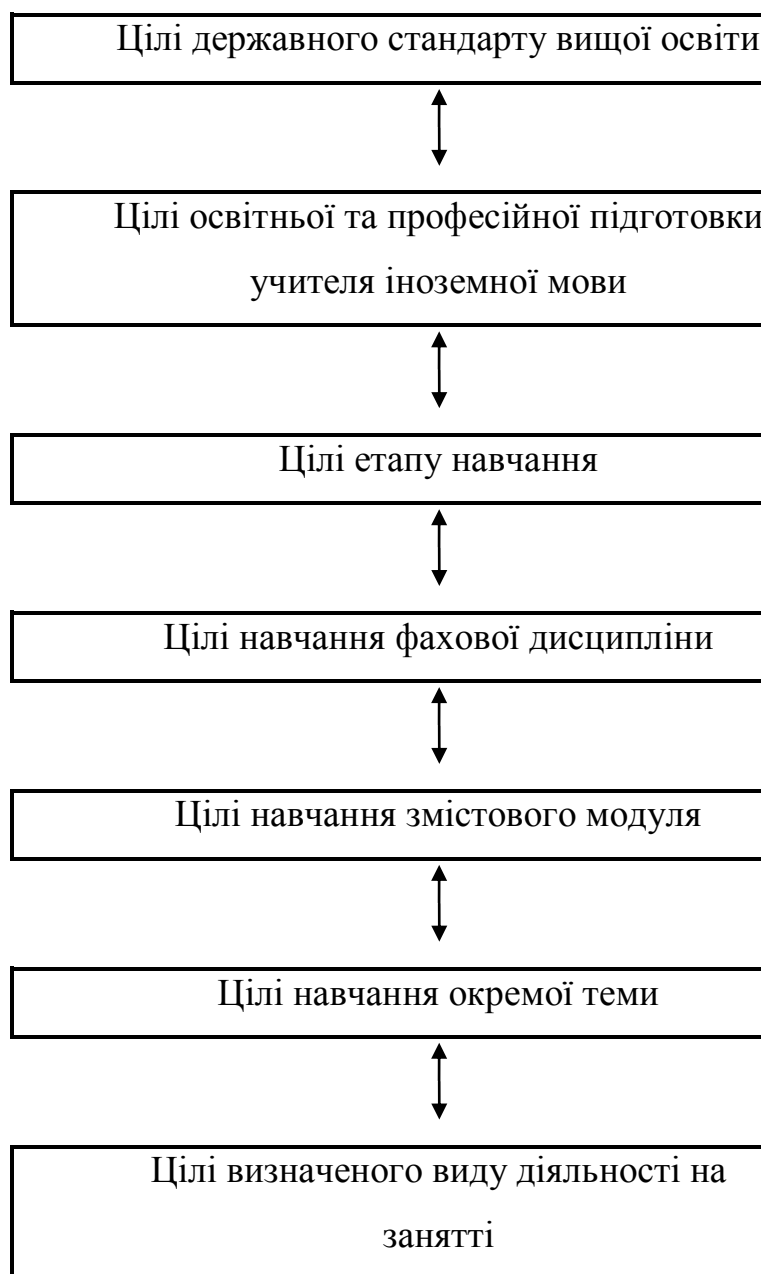

Рис. 1. Система цілей навчання майбутніх учителів іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах.

Взаємоузгоджена класифікація цілей є гарантією ефективності педагогічного процесу.

Вирішення проблеми визначення цілей диференційованого підходу до навчання фахових дисциплін майбутніх учителів іноземної мови можливе при виконанні логіко-дидактичного аналізу, що передбачає реалізацію послідовних дій.

1. Визначення об'єкту і предмету цілі та цільової дії.
2. Комплексного підходу до аналізу проблеми цілі на наступних рівнях:
 - кваліфікаційних вимог до соціально-виробничої діяльності вчителя іноземної мови освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст;
 - фахової дисципліни;
 - навчального процесу;
 - навчальних досягнень студентів.
3. Постановки діагностичної цілі для об'єктивного контролю і оцінювання ступеня досягнення результату цілі. Технологія розробки діагностичної цілі навчання включає наступні етапи:
 - виділення рівнів вимог до мовної освіти;
 - розробки діагностичних завдань, що дозволять зробити висновок про ступінь досягнення цілі і дадуть можливість коректувати процес навчання.
4. Вибору засобів і методів навчання.
5. Організації регулярної роботи системи зворотного зв'язку для оцінювання ходу і заключного результату.

Оскільки ціль визначає діяльність як викладача, так і студента, то вона повинна стати центральним компонентом проектування диференційованого підходу до навчального процесу у ВНЗ.

Література

1. Васьков Ю. Цілі навчання – провідний компонент дидактичного процесу // Директор школи. – 2001. – №41 (185). – С. 4-5.

2. Гриньова М.В. Саморегуляція. – П. : АСМІ, 2006. – 264 с.
3. Сериков В.В. Личностный подход в образовании: концепции и технология. – Волгоград: Перемена, 1994. – 152 с.
4. Тихомиров О.К. Понятие „цель” и „целеобразование” в психологии /Хрестоматия педагогической психологии. – М., 1995. – С. 68.